

Становище

за научните и художественотворческите приноси на д-р Стефка Илиева Попова за заемане на академичната длъжност „доцент“

в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, специалност Стенопис, във Факултет Изобразителни изкуства на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ Пловдив

I. Данни за конкурса.

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, специалност Стенопис, е обявен в Държавен вестник, бр. 63 от 25.07. 2023 г. Документи за участие в конкурса е подал един единствен кандидат – ас. д-р Стефка Илиева Попова. Представените документи напълно отговарят на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Въз основа на решение на Факултетния съвет на Факултет „Изобразителни изкуства“, документирано в протокол № 2 от 18.09. 2023 г., е издадена е заповед с № РД 27-121/ 21.09. 2023 г. за назначаване на научно жури по процедурата на конкурса. Няма нарушения в процедурата на конкурса.

II. Данни за кандидата.

Ас. д-р Стефка Попова е завършила магистърска степен в специалност Църковна живопис през 2009 г. в АМТИИ „Професор Асен Диамандиев“. Още със завършването си тя е изключително успешно интегрирана в преподавателския състав на специалността. Веднага след завършването си започва да преподава, като в периода 2010-2016 г. е секретар на катедра „Приложни изкуства“.

Преподавателската дейност на кандидатката заема широк спектър от основополагащи дисциплини: живопис, иконография, иконопис, стенопис, цветен етюд, рисуване. Служебната справка за показва, че през миналата учебна година д-р Стефка Попова е имала натовареност от 720 часа, приравнени към

упражнения. През 2020 г. Стефка Попова е защитила докторска дисертация на тема „Създаване на творчески модели за декориране на съвременен храм при обучението на студенти”.

Наред с преподавателската си работа д-р Стефка Попова участва неизменно в екипа на доц. д-р Елена Кантарева-Дечева в работата по реставрацията и изписване на православни храмове. Изброявам само малка част от проектите: по реставрация и консервация на Епископската базилика; стенопис в храм Св. Николай – с. Йоаким Груево; изписване на празнични икони за иконостаса на храм „Св Илия” в с. Синапово; изписване на иконите в храма “Св. Димитър” в село Сърнегор и в “Св. Успение Богородично“ в град Смолян; изписване на стенописи за храм „Свети Георги Победоносец“ в софийския квартал Панчарево; изписване на храмовата икона за иконостаса на параклис „Възнесение Господне“ в село Чуреково, област Смолян. Стефка Попова е и автор на самостоятелна изложба авторски икони (Нов български университет – НБУ-Пловдив, декември

Автор е на множество научни статии, свързани както с непосредствени проблеми на иконологията, християнския канон и историческия развой на храмовата живопис, така и с въпроси за преподаването по църковна живопис. Въз основа на доктората си тя издава монографията „Създаване на творчески модели за декориране на съвременен храм при обучението на студенти“.

III. Описание на научните и художественотворческите дейности на кандидата.

Дейностите на кандидата се разполагат в три сфери с особено силно взаимно проникване между тях: богатата художествена практика, последователна преподавателска работа, забележителни научни разработки. Първите две области бяха отчасти описани в раздел II. Тук е необходимо да се допълни, че студентите по църковна живопис са по традиция изключително добре приети в средите на своите преподаватели. Това е едно от много малкото щастливи изключения не само в обхвата на нашата академия, но и в очертанията на родната наука изобщо.

Резултатите от това са видими: всички тези мащабни и комплексни задачи по възстановяване и изписване на храмови пространства са замислени и изпълнени екипно. След като преди повече от десетилетие д-р Стефка Попова е била приета от своите преподаватели като колега, сега тя предава на младите бъдещи специалисти не само своя опит, но и отношението към колегиалната общност. В този смисъл тя е не просто достоен кандидат, но и чрез нейното присъствие специалността получава значим израз за своето институционално и творческо утвърждаване.

В практическата работа по изписването на множество православни храмове също проличават комплексните качества на д-р Стефка Попова: отличното владение на технологията и проблематиката на християнската иконография, творческото прилагане на нормативната поетика в православния канон, познаването и осмислянето на непосредствените задачи както в актуален, така и едновременно с това в исторически план.

На това място искам да поставя акцент върху монографията на д-р Стефка Попова „Създаване на творчески модели за декориране на съвременен храм при обучението на студенти“. Смятам, че това научно съчинение е особено значимо тъкмо като пресечно място между различните дейности и сфери в нейната активност. От тази разработка се вижда ясно, че д-р Стефка Попова е не само добре подготвен в специализираната област на християнската иконография живописец, но и учен с фундаментална теоретическа подготовка, с представа за цялостната хронотопия на изображението в православния храм.

Основната позиция на изследването е построена на следната вътрешна парадоксалност: проблемът за единството между трайната устойчивост в същността на канона и динамиката на неговото развитие. – Съществения въпрос, който изследователката формулира в условията на този парадокс, е как се разполага в него процесът на обучение. За целите на това търсене авторката използва едно широко, пластично понятие за историчност: „Историчността е тази, която най-често променя един иконографски тип с друг“ (с. 8). Успоредно с това д-р Стефка Попова разработва и основанията на един естетико-

семиотически прочит на комплексния образ на иконата. В това отношение много полезно за нейното изследване е преосмислянето на разработките на византолога Виктор Бичков – както с конкретната си работа върху постановките на отците на църквата, така и с усилията си за изграждане на една цялостна типология на православната култура. За изграждане на феноменологическата гледна точка към семиологическата перспектива е използвана много удачно и с разбиране плътната книга на Борис Раушенбах „Пространствени построения в живописиста“.

Методологическата гледна точка в монографията на д-р Попова е открита още в края на първата част с фундаменталния раздел „Място на обучението по иконография в специалност „Църковна живопис“ в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив и други висши училища“. Методологията е изградена на базата на вече очертаната историческа пластичност на канона. В същото време оттук нататък – във втора и трета част – монографията получава и отчетлив емпирически облик. Като в своеобразен дневник тук присъства описание на последователните стъпки в практическата теренна работа. В този смисъл книгата на д-р Стефка Попова предлага и практически указания за бъдещите специалисти, както и за тези, които ще обучават тези специалисти.

IV. Научни и художественотворчески приноси на кандидата.

– Несъмнено приносен е практическият опит на д-р Стефка Попова в работата ѝ по възстановяване и изписване на православни храмови пространства. Редом до изброените тук в раздел II могат да се добавят поне още толкова – изпълнени неизменно с техническа и технологична прецизност, с творческа интерпретация на нормите на канона и изследователско разбиране.

– Цялостната дейност на д-р Стефка Попова я представя като безспорна фигура на църковната живопис в България. Като неин основополагащ принос следва да се подчертае именно създаването, осмислянето, поддържането и насочването на тази характерна комплексност на дейността, свързана с мястото и ролята на християнския храм в контекста на православната традиция. Това разполагане обвързва аспектите на ритуалното и приложното и надгражда своите значения

над тяхната опозиция, обвързва конкретни живописни традиции и тяхната архитектурна поместеност и извежда това поместване на изображението в архитектурното като комплексен проблем, обвързва устойчиви канонични норми и техните трансформации във времето.

– На описаната в горния принос цялостна постановка е подчинен и особено важният методологически аспект в работата на кандидатката. Във връзка с тази комплексност методологическият концепт на д-р Стефка Попова включва анализ на учебно съдържание (проблематизиране на лекционен материал с историческа и технологична основа), описание на емпирически подходи (в това число с описване на погрешни модели на работа и създаване на действащи алгоритми) и теренни проучвания с разработване на непосредствени планове за работа.

– Трети комплексен принос в дейността на д-р Стефка Попова е свързан със значимите обществени задачи, които би следвало да изпълнява източното православие. Налице е необходимост християнската ортодоксална традиция да бъде пазена и развивана откъм иконология, технология и в плана на цялостната концепция. Кандидатката по настоящия конкурс е на равнището на тази необходимост и е напълно наясно с предизвикателствата на актуалната ситуация, с възможностите и изразните средства на църковната живопис и нейното преподаване.

В заключение, въз основа на трайното и особено силно присъствие на д-р Стефка Попова в специалност „Църковна живопис“, както и въз основа на нейните научни и художественотворчески приноси, предлагам на уважаемото научно жури да ѝ присъди академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, специалност Стенопис, и убедено гласувам „за“.

07 ноември 2023 г.

Проф. д-р Галина Лардева